

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

21. Quæ sint exercitia per se laboriosa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Ioan. Sanch. d. 5. l. n. 24. Idem nonnulli recte dicunt de ipso danno: credendum enim est ipsi jejunanti, qui bona fide se persuadent jejunium, sine gravi damno se tolerare non posse. Ita Sanch. l. 1. in dec. c. 17. n. 21. Suar. de leg. lib. 3. c. 24. fin. Sanch. d. 5. l. n. 14. aliique. Adhuc tamen fecimus scrupulofo satis, qui licet creator, id iudicio prudentis esse dijudicandum, facilius enim uni jejunium officiet, quam alteri; tamen qua ratione id iudicium fieri cum facilitate possit; à nobis doceri expectat, habeat ergo regulam illam quam, ut expeditissimam Doctores cit. & passim, communiter hic asserunt.

17. Illa infirmitas, seu illud damnum salutis notabile est quod operationes ordinarias, cuilibet personae impeditur, ita ut, qui consueti suo operandi modo eas exercere commodè cum jejunio nequeat: graviter ab illo offendi censendus sit: Hinc, si scolasticus ex jejunio capite doleat, vel quomodocunque cum difficultate studeat: Si mulier ex debilitate jejuni servitii domus incommodè operetur: Si vir quilibet suum officium, artemque jejunando difficile exerceat, & similia, ex hoc capite damni à jejunio legitime excusabuntur. Nutrientes, praequantalesque huc reducuntur. Ita Cajet. in sum. v. jejunium. cap. 3. Azor. t. 1. lib. 7. cap. 17. q. 6. Sanch. lib. 5. conf. c. 1. dub. 14. n. 12. De an. p. 1. tr. 9. ref. 14. propter salutem enim sive infantis, sive suam, jejunio communiter excusantur: carnes autem tunc solum comedere iis conceditur quando sic complexio, & necessitas earum, vel infantium exposcit: idque etiam puto, antequam foemina concipiat, si à Medicis iudicentur jejunia matris nocitura proli suscipienda: quia multum grave est, foeminam uxoratam, prolem probabiliter in utero concipiendam fovere non posse sicuti enim alia remedia, sic convenientia alimenta poterit, imò & debet ponere: ne foetus fortè concipiendus elanguescat.

Ars laboriosa.

18. Officium, seu ars, quam quis exercet, sit ex se laboriosa, hominem per se liberat à jejunio. Ita DD. cit. & passim, & ita quidem, ut etiam si in illo exercitio quis inveniatur posse tolerare jejunium, adhuc ad illud non astringatur, ex declar. Eug. I V. an. 1440. in comp. prin. Fratrum Min. v. jejun. n. 2. apud Fag. p. 1. Eccl. 4. lib. 1. c. 8. n. 15. quia semper aspiciatur à lege id, quod est communiter, & per se. Quare posito, quod lex universaliter omnes artem laboriosam exercentes excludit, non erit hic includendus. Adde rationem, quia laboriosis artibus vacantes, frequentius indigent refectioe, ne in debilitatem, quando minus putant, labantur. Hinc Arator etiam robustus, patientissimisque ieiunia, contra Reg. lib. 4. c. 16. n. 216. imò etiam ditissimus, ex declar. cit. non obligatur ad jejunium; quia per se omnes aratores excusantur, & ex alia parte Ecclesia non intendit privare Fideles suo officio, modòque vivendi. praeterea, quamvis exercitia ex se non laboriosa obligationi jejunandi subjaceant; tamen, si quis ita sit debilis, ut suum officium aliis leve, ipsi sit laboriosum, à jejunio per accidens hoc est, ratione suae complexionis, excusabitur: Ita Th. Sanch. in conf. lib. 5. c. 1. dub. 6. n. 8. Reg. l. c. n. 219. quia pia Mater Ecclesia cum tanto dispendio obligare Fideles non intendit: Hinc Scriptores, verbi gratia, obligantur ad jejunandum, quia scribendi officium levis est laboris; fortè modice jejunans facilius scribet, quam cibo refectus: tamen si cui Notario ita laboriosa succedat scriptio, ut sic duplici refectioe suum munus obire nequeat; excusabitur certè per accidens, ratione suae complexionis.

19. Haec Doctrina ante oculos in tota hac materia per diligenter habenda est; sit enim frequenter, ut in aliquo Doctore invenias excusari quempiam à jejunio, sed per accidens: tu verò credas excusari per se, regulamque ad omnes alios minus legitime deducas. Nudius certius fuit, qui referret quendam Theologum non vulgaris literaturae, excusasse à jejunio hominem equo iter agentem; & debetque Theologas (ut idem refere-

bat) rationes, quia succussans equus ita malè hominem tractabat per integros dies, ut satis laboriosum illis fuisset illud iter equestri; quibus verbis clarè excusatio per accidens fuit, non per se, ille tamen, qui solutionem morabat, acriter contendebat Theologum in ea esse sententia, ut iter equo agentes excusandi sint à jejunio. Cumque ego inculcarem, ejusmodi excusationem nequaquam universalem, sed tali peculiari personae additam fuisse, nunquam constans vir veritati manus dedit. Deus immortalis! quantum refert, non apices rerum aspicere, sed interiorum earum viscera penetrare!

20. Si quaeras, quanam sunt officia ex se laboriosa. Dico ea esse, quae exercentur cum magna agitatione membrorum corporis; tunc enim multi spiritus commoventur, unde & ciborum auxilio opus est; & inedia, quae magis corpus exedit, non est addenda.

Potèd, plura sunt exercitia clarè laboriosa, plura manifestè non laboriosa; plura denique de quibus, qualia sunt, dubitatur; suo igitur ordine breviter singula delibamus.

Exercitia per se laboriosa.

21. Fabri Ferrarii, Lignarii, Murarii, Fossiores, Agricola, seu Aratores, Lapidicidae, Bajuli, id est, onera per diem integrum portantes, Pistor, seu panem conficiens, Textores, Molitores, Fullones, hoc est, qui toto die panis, telis, vestibus lavandis vacant; Coriarii, Lanarii, hoc est, qui lanas lavando, terendo, discutiendo curant; Argentarii, vel Aurifices, hoc est, qui utentes malleo, lima, similive instrumento laborioso, argentum, aurum, imò & quodlibet metallum versant; Iter agentes pedibus, Curratores, (Italice *quelli che corrono la posta*) Remigantes, Nautaeque tota die remos, vel alia navis exercitia praestantes; Typographi, non quidem qui littera ordinant, (leve enim id opus est) sed qui torculari operam navant, Mercenarii, hoc est, qui, ut merces vendant, iis onusti per urbem toto ferè die circumferunt; Ornantes templum, quando scilicet scalas transferentes, perique eas salientes cum magno labore hinc inde agitantur. Hi, inquam, omnes, similisque, quia laboriosas ex se artes exercent, à jejunio merito liberantur. Ita DD. citati, & citandi, *passim*.

22. Nota autem duo, vel tria; Primò, hic sermonem nostrum esse de his artibus absolute acceptis, secus si diminutè sumantur, si enim quis, v. g. in die jejuni, duo, vel tria induscula lavet; parvo labore frumentum, bestiarum, vel aquarum vimolat; leviscula vittas texat, quod cum modico sit labore; Merceres vendat, longas vias nequaquam terens; non vocabitur absolute Fullo, Molitor, Textor, Mercenarius, licet integrum diem in his consumat, nec consequenter à jejunio immunis erit, quia ejusmodi exercitia sic diminutè accepta, non sunt per se laboriosa.

23. Praeterea ejusmodi opera jam certè laboriosa, totum diem, vel majorem ejus partem, vel certè in laboriosis artibus, bonam diem, partem, occupare debere, ut per se valeat excusatio, si enim laboriosissimus Faber per unam, vel alteram horam ligna, vel lapides caedat, non propterea eo die absolute, quantum est ex hoc uno labore, à jejunio liberabitur.

24. Denique Artifices, vel similes ex officio laborantes si fortè à suis laboriosis exercitationibus aliquo die vacent, an dicto die vacationis jejunare teneantur? Ajo probabile esse, si vacent uno, vel altero, non obligari regulariter ad jejunia: Ita Fag. Eccl. pr. 4. lib. 1. c. 8. n. 16. Diana p. 1. tr. 9. ref. 9. Sanch. in conf. c. 1. d. 7. n. 20. quia ne deficient illis vires, legitime possunt vel eas servare ad sequentia opera, vel easdem reficere pro operibus antecedentibus. At si multis vacent diebus, obligantur jejunio; quia excusatio neque à praecedenti, neque à praesenti, neque à consequenti labore peti tunc potest.

Exercitia per se non laboriosa.

25. Scriptores, Notarii, Pistor, Statuas fingentes, sed sine magno mallei strepitu, conatūque (secus ad Lapidicidas modo dicto reducerentur) Filum ex Lana, vel